

38 Secundo infertur, in proposito casu nihil interesse, an hæres inveniat emptores, vel non inveniat; nam si hæreditas solvendo fuerit, in pecunia debet legatariis satisfacere, quamvis nullum inveniat, qui res hæreditarias comparare voluerit: idque ex mente omnium Authorum, qui opinionem, quam defendo, amplectuntur, licet in terminis nullus hæctenus sic animadvertat; ex textu etiam in *d. l. si pecunia, ff. de legat. 2.* ubi sic indistinctè probatur, nec prædictus casus distinguitur, dumtaxat consideratur, an hæreditas solvendo sit, necne, & in *dict. l. ultima, §. est præfatam, C. de jure deliberandi*, nullum verbum scribitur, quo hujusce rei correctio induci possit.

39 Tertio refertur, eodem casu retento, nihil etiam interesse, quod hæres inveniat emptores, qui tamen justum pretium non offerant: nam cum in ejus voluntate positum sit non vendere, & tantum teneatur legatariis pecuniarum, in pecunia dare, aut solvere legatum, nec minori pretio vendere adstringatur, res hæreditarias sibi metipsum, vel alio tempore vendendas servare potest, & de suo solvere, vel aliunde pecuniam quaerere, juxta rationem *dict. l. si pecunia, ff. de legat. 2.* ibi: *Sive unde voluerit.*

40 Inde & quarto loco infertur, nihil interesse, quod hæres vendens aliquam rem pro satisfaciendis legatariis ita demum emptores inveniat, si ipsi de suo evictionem promittat, non alias, nec hoc damnum esse considerabile, quicquid aliter declarat Communis; propterea quod hæres in pecunia solvere debet, quærat ipse pecuniam unde voluerit, juxta rationem *dict. l. si pecunia*, nec vendere adstringitur, ut superius dixi si tamen ut solvat, vendere velit, quid interest, quod evictionis promissio ab eo petatur, cum in hæreditate super sint alia bona, ex quibus ipse idemnis servari potest, ac emptori satisfacere, si res ab eo evincatur, ut optime advertit Ludovic. Molina è Societate JESU Religiosus de *justitia & jure tract. 2. disp. 216. in versis. Quartum commodum*, f. 1315. & æquum sit voluntatem testatoris adimplere in hoc, vel damnum pati in uno, qui in aliis commodum sentit: ut sæpe dixi, unde etsi nihil omnino superesset, attamen vel creditores omnes, vel legatarii, vel aliqui eorum onus in se suscipere satisfaciendi emptori, si res evinceretur, aut emptor ipse contentus esset, ut ad creditores, & legatarios recurreret loco hæredis pro evictione, quatenus ipsi refundere tenerentur, quod in eo eventu evinceretur, eo quod plus accepissent, quam de bonis defuncti accipere debebant, sed cogere non possent creditores, aut legatarios, ut aliud pro alio acciperent, ut rectè in hac materia annotavit solus Molina loco relato *supra*.

41 Quinto infertur ad ea, quæ Bartolus *num. 3. Fulgof. num. 2.* & alii Scribentes communiter tradiderunt in *dict. §. est præfatam, Burlatus in conf. 9. num. 33. lib. 1.* quod hæres, ut cogatur vendere bona hæreditaria pro satisfaciendis legatariis, vel vendenda tradere, tria concurrere debent. Primo, ut constet bona fuisse in hæreditate & dominio defuncti. Secundo, quod vendantur justo pretio. Tertio, quod nec hæres de suo pro evictione promittat.

Tunc primum Requisitum procedere possent quando legatarius cogere vellet hæredem vendere bona, vel vendenda tradere, idque præcisè peteret, eo namque casu teneretur probare, ea bona fuisse in hæreditate, & dominio defuncti, ut Communis affirmat: secus tamen, si peteret pecuniæ quantitatem sibi dari, quam jure petit, ex text. in *dict. l. si pecunia, ff. de legat. 2.* & his, quæ *num. præced.* adnotavi; tunc enim nulla probatione adstringitur, nec communis resolutio procedit.

Secundum vero Requisitum similiter procederet tantum, quando vellet legatarius adstringere hæredem ad vendendum, ut sibi solvat, vel vendenda bona tradi per hæredem; tunc enim, quod bona vendantur, aut vendi possint justo pretio, necesse erit, si legatarius le-

gatum dumtaxat, vel quantitatem pecuniæ sibi relictam, simpliciter petierit, quia tunc, ut dixi, oblatum non debet legatario, quod justum pretium non inveniat, cum possit hæres non vendere, vel justum pretium expectare, & aliunde pecuniam solvendam quaerere, juxta text. in *dict. l. si pecunia*, vel ab initio sibi metipsum consulere, inspiciendo, an utile sibi sit, necne hæreditatem adire, cum per aditionem etiam inventario solemniter confecto, & nulla pecunia in hæreditate relicta, in pecuniis debeat legatariis pecuniarum solvere, si modo, ut dictum est, hæreditas solvendo fuerit.

Tertium denique Requisitum, quod nec hæres de suo pro evictione promittat, subsistere non potest, & manifestè convincitur ex his, quæ superius *illat. 4.* adnotavit, item ex his quæ antea tradideram *num. præcedentibus*.

Sexto infertur, ex dictis adhuc, non obscure deduci, hæredem etiam cum beneficio legis, & inventarii, non posse legatariis invitis, cum hæreditas solvendo est, & legatum quantitatis pecuniæ relinquatur, tot nomina debitorum hæreditariorum assignare, sic ut hæres ipse non teneatur ea exigere, sed assignando illa legatariis, liberetur: idque per text. apertum in *dict. l. si pecunia, ff. de legat. 2.* ibi: *Hæres pecuniam legatam dare compellitur.* Per quem præcisè ita observandum est, quicquid Jason *n. 1. in dict. l. ult. §. est præfatam, C. de jure deliberandi*, in creditoribus contra, sed malè quidem statuerit, & sequutus eum, idem etiam malè probaverit Rolandus de *confessione inventarii, utilis. 9. in vers. hæres confecto inventario, fol. 122.* qui decipiuntur per text. in *dict. §. est præfatam, in vers. sed si legatarii*, quatenus dicit: *Ex ipsis rebus.* Quatuor appellatione continentur & nomina debitorum. Sed vere text. ille id non probat, nec prædicta inductio satisfacit; nam cum eo casu procedat, quo hæreditas solvendo non fuerit, nec corrigat text. in *dict. l. si pecunia*, quotiescumque hæreditas solvendo fuerit, manifestum est, prædictum Assumptum verum non esse, & verbis *d. l. si pecunia*, contrarium. Item attendendum non esse ne hæres litibus vexetur, & expensis, quod minus æquè in hoc casu attendendum putat Rolandus loco relato *supra*, cum æquus sit, & juris rationi magis consentaneum, creditores litibus & expensis non vexari, qui defuncti fidem sequuti crediderunt legatarios etiam legatum consequi, prout consequi, defunctus expressit, nec in hoc molestari, hæredes vero nomina exigere, litiumque, & expensarum incommoda pati, qui universæ hæreditatis emolumenta, & commoda sentiunt.

Septimo & ultimo infertur, superiora omnia, quæ hucusque dicta sunt, æqualiter, aut majori ratione procedere in dotibus promissis, & debitis; & consequenter hæredes cum beneficio legis, & inventarii, si hæreditas solvendo fuerit, etiam si pecunia in hæreditate non sit, non posse mulieri dotes suas repetenti, in solutū dare tot bona hæreditaria, sed pecunias debitas, in pecunia teneri præcisè solvere; quod cum in aliis creditoribus receptum sit, & probatum *num. præced.* majori comprobatione non indiget sed verum esse, & omnino tenendum, concludenter apparet ex dictis adhuc: nec vera est traditio Alciati in *conf. 193. num. 3.* quem cum Phanucio sequutus est Surdus *decif. 318. num. 4.* dicentis, dotem in proposita specie non reperiri privilegiatam, & consequenter regulari debere jus ejus, juxta regulas juris communis, & aliorum creditorum jura. Verumenimvero, cum in aliis creditoribus etiam non privilegiatis contrarium à me observatum fuerit *supra*, nec vera sit prima, nec etiam secunda Doctorum opinio, quas *supra* improbavi, & quibus decepti Alciat. Phanuc. & Surdus, sic in dote statuerunt: constat apertè, nec illationem, aut consequentiam stare, & contrarium in dote majori & fortiori ratione observandum, utpote, cum illa adeo privilegiata sit in jure ut quando in aliis creditoribus sic statutum fuisset à nonnullis, non ita de facili

idem

idem statuendum esset in dote. Et hæctenus de his, quæ sunt notanda, quia nova quidem, nec alibi sic declarata.

45 Tertio & principaliter constituendum est, aliquando, & è contrariò casum esse, in quo hæres præcisè tenebitur bona hæreditaria in solutum dare legatariis, nec solvendo pecunias liberabitur idque eveniet, cum testator legaverit Titio, aut Seio certam pecuniæ quantitatem de bonis & substantia ipsius testatoris, vel de bonis suis; tunc enim invito legatario non potest fieri solutio legati in pecunia numerata, sed fieri debet in bonis hæreditariis ad electionem legatarii, arbitrio tamen boni viri secundum communem æstimationem, quod cum Ruino, Angelo, & Craveta, resolvit, & rectè fundat atque Cornei consultationem in contrarium declarat Simon de Præcis *de interpretat. ult. volum. lib. 5. dubit. ult. num. 19. §. 4. seqq. fol. 582.* qui hac de re videndus erit, cum occasio se offeret. Addiderim ego dumtaxat unum, videlicet ex dictis per eundem Simonem, facile diu dubitationem Azevedii in *l. 4. tit. 6. num. 7. §. 8. lib. 5. nove collectionis Regie*, is enim dicit quæstionem habuisse de facto, quæ sibi consultum est, quod quidam testator testamento suo, in quo instituerat hæredem extraneum, justit hæredi, ut Titio cui legaverat vinti mille morapepinos in nummis per unam ex clausulis sui testamenti; per aliam ejusdem testamenti clausulam, nummos illos solveret ex patrimonio suo: dubitatum fuit, num in pecunia numerata essent solvendi, vel satisfaceret hæres si traderet ex patrimonio bona pro satisfaciendæ legati taxata, & in solutum data: Et tandem concludit Azevedus, quod sufficit bona æstimata dare, idque verum est, non tamen ex his fundamentis, quæ ipse attulit, sed eo principaliter, quod testator mutavit sententiam, & voluntatem suam, & legatum in nummis solvendum per unam clausulam, solvi ex patrimonio suo iussit in alia clausula: quo casu, mutata sic expressim voluntate certum est, patrimonium, aut bona defuncti in solutione esse, quantitatem autem morapepinorum in legato, ut Ruinus, Angelus, & Rolandus concludunt, quos Præcis adduxit: & sic hæredem dumtaxat teneri ex patrimonio tot bona æstimata in solutum dare. Addiderim etiam libenter, atque eodem casum Azevedii retento, nec legatarium compellendum mutata sic voluntate in secunda clausula legatum in pecunia recipere, sed ex bonis, aut ex patrimonio defuncti petere posse, quod solvatur legatum, & ad id hæredem adstringere juxta voluntatem testatoris expressam, ex dictis *supra*, atque ex eisdem Authoribus, quos Azevedus non citat.

46 Quarto & ultimo constituendum est, quod ubicunque pars bonorum legatur, licet hæc sit in obligatione, hæredi tamen succurritur, ut ipse eligat, sive rerum partes, sive æstimationem dare maluerit, sic ut utrumque dicatur esse in solutione, licet unum tantum in obligatione sit; in his tamen rebus partem dare concedunt hæredi, quæ sine damno dividi possunt, per text. in *l. non amplius, 26. §. cum bonorum, ff. de legat. 1.* Quod si res naturaliter indivisæ sint, vel sine damno divisio earum fieri non possit, æstimatio ab hærede omninò præstanda est, ex text. in *d. §. cum bonorum, in secunda parte*; qui tamen in utroque corrigitur hodie ex decisione *l. 20. Tauri*, quæ est *l. 4. tit. 6. lib. 5. nove collectionis Regie*, prout advertit Tellus Fernandez in *eadem l. Tauri, num. 1. §. 2.* Nec amplius in hoc insisto, propterea quod de prædictis, & in quo fiat hodie innovatio per dictas leges Regias, ad text. in *dict. §. cum bonorum*, & distinctè Tellus Fernandez, & Avendannus in *dict. l. 20. Tauri*, Petrus de Peralta in *l. si quis servum §. si cui, num. 3. ff. de legat. 2. fol. mibi 124.* Rodericus Suarez in *l. quoniam in prioribus, quest. 2. C. de inofficioso testamen. Matieuzus in dict. l. 4. tit. 6. glossa prima, num. 2. §. glossa 3. num. 1. §. 2. §. num. 9. §. Azevedus ibi, num. 2. & Angulus glossa 5. fol. 22. lib. 5. nove collectionis Regie*, Antonius Gomezus Joan. del Castillo Quotid. Controv. Juris, Tom. II.

tom. 1. variarum, cap. 12. de legat. num. 21. ubi in versiculo, sed pulchrum & subtile dubium, movet quæstionem, utrum scilicet. Quot à bonorum hæredi extraneo prælegata, solvi debeat in pecunia, an in ipsis rebus hæreditariis, & Gomezii resolutionem sequitur Matieuzus in *d. l. 4. glossa 1. mon. 2. D. Spino in speculo, glossa 17. num. 60.* sed improbat Tellus Fernandez in *d. l. 20. Tauri, num. 6.* ut ibidem, cum necesse fuerit, videri poterit: Et de his hæctenus egisse sufficiat.

CAPUT XXV.

De Contractu simulato & usuris palliatis.

Contractus simulatus pignoratitius, vel usurarius, per quæ, & quibus modis probetur? an ex modicitate pretii, ex pacto de retrovendendo, & ex eo quod emptor, vel venditor solitus sit fœnerari, vel ex pacto de retrovendendo, & modicitate pretii dumtaxat, etiam si consuetudo fœnerandi, aut alia conjectura non sit: ubi, quæ hæctenus in mille locis scripta erant ab aliis, plena & diligenti manu recensentur in unum, illis adduntur quamplurima, & text. in *c. ad nostram, de empt. & vendit.* (qui est fundamentum totius hujus materiæ) & in *c. illo vos, de pignoribus*, singulari & verè enunciantur, multaque in proposito noviter, & distinctè adnotata traduntur, quæ, ut videbis Lector importuno & assiduo labore digeruntur, nec ullus enteà sic dilucide, nec absolute explicaverat.

SUMMARIUM.

- 1 Contractus in dubio non presumitur simulatus, vel usurarius in foro contentioso, cum semper interpretatio fieri debeat in bonam partem; idcirco, quoties negotii de quo agitur, qualitate prudenter considerata, de contractu dubitatur, sine usurarius, vel licitus; justus potius quam fœneratitius est presumendus.
- 2 Contractum esse simulatum, vel fœneratitium qui dixerit, probare debet, & causam simulationis aut usura ostendere, & declarare.
- 3 Contractus in judicio animæ, potius est presumendus usurarius, quam justus, etiam in dubio, & contra eum fieri debet interpretatio, cum ea pars benignior sit, & tutior pro anima.
- 4 Modò extet aliqua presumpcio & conjectura fraudis & usura.
- 5 Pactum de retrovendendo est in se licitum de jure Civili, Canonico, Divino, & in foro conscientie seu anime judicio, & antequam res redimatur, emptor licitè fructus lucratur.
- 6 Et de jure hujus Regni non improbat, prout hoc numero declaratur.
- 7 Nisi concurrant cum eo alie conjectura, ex quibus contractus simulatus, & in fraudem usurarium factus presumi possit, quia tunc mutat ejus primæviam naturam & presumptionem fœneris inducit.
- 8 Nec interest, quod pactum collatum sit in voluntatem venditoris, vel emptoris, ubi nulle conjecturae sunt fraudis, doli, vel usurarum.
- 9 Pactum de retrovendendo adeò licitum esse in se, ut valeat, etiam si ita conceptum sit, ut non nisi post certum tempus liceat redimere, & si restricta, & limitata potestate recuperandi: & etiam in contractu pignoris, dummodo restrictio facultatis luendi non excedat triginta annos.

- 10 Et Auctores nonnulli contrarium tenentes, in quem sensum accipi debeant ex sententia Deciani, quae in se verissima est, & ab Auctore probatur.
- 11 Hieronymi Gabrielis, Lofredi, & Joannis Cephalii resolutiones in proposito, qualiter accipiende.
- 12 Alvari Valaschi sententia in consultatione 41. per communem nominationem suscipere contendunt. totam, refertur, & fundamenta illius expenduntur.
- 13 Alvari Valaschi sententia num. praecedenti relata, & verè, & noviter confutatur, & ejusdem fundamentis respondetur.
- 14 Contractus simulatus, vel fictitius in fraudem usurarum multis modis committi dicitur.
- 15 Quingue modis ex sententia Berot ad quem Recentiores non animadvertunt:
- 16 Quatuor modis ex sententia aliorum, qui hoc num. censentur.
- 17 Tribus tantum ex sententia quorundam.
- 18 Inter praedictos modos, primus est, qui ad rem nostram pertinet, quando scilicet de uno contractu ad alium simulatio datur, quia verè unus contractus, puta Mutui, vel Pignoris celebratur, sed expressè alium celebrari puta emptionis, & venditionis simulatur.
- 19 Sic loquitur totus titulus C. plus valere quod agitur, & c. l. empti fides, C. de contrahenda emptione, & text. in c. ad nostram de emptione & venditione, & in c. illo vos de pign.
- 20 Contractus in proposito casu, an possit dici simulatus, vel fictitius in fraudem usurarum, si unus simularet tantum, & alius non, vel si non cogitaret, quod originalis causa fuerit causa mutui, vel acta non fuisset mentio de mutuo: aut emptor arbitraretur emere, licet alius existimaret accipere mutuo, remissivè.
- 21 Et an contractus hujusmodi licitus sit in foro conscientiae, remissivè.
- 22 Contractus simulatus, vel fictitius, aut usurarius probatur ex conjecturis, praesumptionibus, sic ut aliquando sufficiant etiam leves conjecturae, aliquando verò urgentes, aut fortiores conjecturae necessariae sunt, nec in hoc certa possit consisti regula, sed Judex ex suo arbitrio determinare debeat, quae conjecturae sint sufficientes, aut non sufficiant.
- 23 Et quid observare debeat Judex, ut pronuntiet ex conjecturis contractum esse simulatum, remissivè.
- 24 Contractus per conjecturas & praesumptiones probari potest verus, & non simulatus, aut fictitius in fraudem usurarum, sic ut cessent omnes contrariae conjecturae simulationis, & usurae, & contractus iudicetur secundum naturam emptionis, & venditionis, licet si concurreret lesio enormissima ultra dimidium justii pretii, contractus veniret rescindendus per beneficium l. 2. C. de rescindenda venditione.
- 25 Contractum usurarium, fictitium aut simulatum, in fraudem legis, multis conjecturis probari: sive multas esse, diversasque conjecturas. & praesumptiones, quae adduci solent ad praesumptionem usurae, simulationis, aut fraudis, easque aliquando obviare, aliquando verò removeri, prout negotii qualitas, & rerum circumstantia patiuntur.
- 26 Et latissime explicarunt quamplures Auctores hic relati, inter quos Tiberius Decianus, Jacobus Menochius, & Joannes Vincentius Hondedens commendatur.
- 27 Conjecturae posita in c. ad nostram, de emptione & venditione, & in c. illo vos, de pignoribus, non requiri necessariò, quòd interveniant ad convincendum contractum feneratorium, sed praeter enumeratas ibi, sufficere, quòd aliae equipollentes conjecturae, vel similes, aut majorem vel parem rationem habentes concurrant, quae fraudem ape-
- riant, & numero sequenti.
- 28 Quoniam si standum esset dictis conjecturis tantum in jure scriptis, non convincerentur usurarii, qui de facili tanquam astuti reperirent alios modos contrahendi; & ibidem singularis Auctoris consideratio ad text. in d. c. ad nostram, & in d. c. illo vos.
- 29 Pacti de retrovendendo nominationem, apud omnes juris Interpretes probatissimam esse, & receptissimam, & servari posse, cum validè contractui venditionis accedere possit pactum hujusmodi, & nihil repugnet.
- 30 Tauri nullam legem esse civilem aut canonicam, de tali pacto loquentem, ut non malè contendunt Cagnol. & Corrasius nec dissentiunt alii Auctores, qui referuntur infra.
- 31 Nam in primis in l. 2. C. de pactis inter emptorem & venditorem, ne verbum quidem reperitur de pacto de retrovendendo, sed tantum de restituenda re pro eodem pretio, quae inter se non parum differunt.
- 32 Et in c. ad nostram, de emptione, & venditione, similis omninò pacto est; nec loquitur ille textus in pacto de retrovendendo, sed de restituendo rem, & pretium.
- 33 Et in c. illo vos, de pignoribus, diversa omninò pacto adjecta fuit venditioni.
- 34 Neque leges Regiae praedicti pacti de retrovendendo mentionem faciunt, sed potius loquuntur in pacto de restituenda re vendita.
- 35 Quòd si dixeris, verbum positum in dictis juribus restitutionem denotare; tamen quia restitutio hujusmodi mediante retrovenditione fit; dici posse pactum de retrovendendo ut plerique respondent, qui communem nominationem suscipere contendunt.
- 36 Adhuc proculdubio remanet dubium ex his, quae respondent rationibus communis sententiae, non malè consideravit Cagnolus.
- 37 Inter pactum de retrovendendo, & de restituendo rem pro eodem pretio, de quo agit text. in d. l. 2. & in d. c. ad nostram, eam praecipuam differentiam esse ex sententia multorum, quòd pactum de retrovendendo nudum continet factum, ita quòd emptor praesens non cogitur retrovendere, sed liberatur solvendo interesse; pactum verò de restituendo rem, praesens ad restituendum obligat, si facultas est.
- 38 Sed haec differentia Auctori non placet, nec etiam hodie posset probari post decisionem l. 42. titulo 5. partita 5. ut hoc numero noviter, & verè adnotatur.
- 39 Dilucidam, & veram totius hujus materiae explicationem, pendere ex vera interpretatione text. in c. ad nostram, de emptione & venditione, & in c. illo vos, de pignoribus, qui sunt fundamentum hujus tractatus.
- 40 Ac de intellectu eorum eleganter tractarunt Auctores nonnulli, qui (aliis scienter, consuletoque praetermissis) hoc num. praecitantur, & vide infra num. 54. 55. & seq. & supra num. 28. in versiculo, addiderim ego infra etiam num. 45. & 46.
- 41 Pactum de retrovendendo cum pretii rei emptae modicitate, an faciat contractum simulatum censeri, & factum in fraudem usurarum, hoc est contractum fuisse pignoris, aut mutui, an verò tria simul concurrere debeant, pactum de retrovendendo, modicitas pretii, & quòd emptor solitus sit feneratori.
- 42 Et in primis, quòd duo sufficiant ad arguendum contractum feneratorium, pactum de retrovendendo, & modicitas pretii, ex sententia glossarum & quamplurimorum Auctorum, qui hoc numero recensentur in unum.
- 43 Eorum fundamenta remissivè adducuntur.
- 44 Et in effectu ad sequentia reduci debere adnotatur.
- 45 Primum deducitur ex textu. in cap. illo vos, de pignoribus, qui verè in hanc sententiam malè expen-

- pendi solet communiter, & contrarium probat, ut hoc numero adnotatur.
- 46 Secundum ex cap. ad nostram, de emptione & venditione, qui etiam in contrarium retorqueri debet, ut hoc num. evidenter ostenditur.
- 47 Tertium fundamentum consistit in hoc, quòd ita tenendum sit propter auctoritatem Glossarum, & Collegiorum, quae magna est: sed illi facile responderetur, ut hoc numero advertit Auctor.
- 48 Quartum fundamentum contendit, quòd in proposito casu non sit vera venditio, sed mutuum sub dictis contractibus palliatum; ideo non debet attendi figura contractus, sed quòd vere partes inter se agere voluerint, cui etiam hoc numero respondet Auctor.
- 49 Et per praedicta constituitur responsum ad alia similia fundamenta, quae Auctores hujus partis ponderarunt communiter, ut sic appareat, nihil pro illa adduci, quòd verè urgeat, aut quòd non sit dissolutum, nec fuisse antea disceptationem hanc ab ullo Recentiorum sic digestam, aut diminutam.
- 50 Unde succedit secunda opinio, quòd imò haec duo pactum scilicet de retrovendendo, & modicitas; aut injuria pretii non sufficiant ad arguendum contractum feneratorium, nisi & tertium accedat, nempe quòd emptor solitus sit feneratori, vel alia conjectura, aut circumstantia interveniat; quam opinionem tenuerunt insuati Auctores, qui hoc numero praecitantur.
- 51 Et pro illa fundamenta septem adducit Cepola, quae retulit Menochius & in effectu ad ea reducuntur rationes Cagnoli, & aliorum, qui hoc numero recensentur.
- 52 Et principaliter in id tendunt: quòd ab Auctore hoc numero breviter & summam refertur.
- 53 Et quamvis illis respondere conetur Menochius & in effectu respondeat, tamen solutiones praefatae sententiae non obsunt, ut noviter & verè hoc loco advertit Auctor.
- 54 Deinde pro eadem sententia jure Canonico duo tantum sunt jura, quae fortissimè urgent: in primis text. in c. ad nostram, de empt. & vend. ubi ad arguendum contractum feneratorium, non modo tres, sed etiam quinque conjecturae fuerunt, quae hoc numero exactè magis ponderavit Auctor, quam antea fecissent Recentiores alii.
- 55 Et Tiberium Decianum injustè argutum per Menochium, & novè & verè adnotavit.
- 56 Nec urgere Modernum inductionem, sive difficultates duas in contrarium, ad text. in d. c. ad nostram de quibus hoc num. tractatur per totum.
- 57 Et cum Berot conclusenter & subtiliter responderetur eisdem.
- 58 Non etiam urgere Menochii considerationem, aut solutionem ad text. in eodem cap. ad nostram, cui nullus Scribentium omnium haecenus satisfecit, sed noviter & verè satisfecit Auctor.
- 59 Denique nec Hypolit. Riminaldi considerationem aliam obviare, cui egregiè & noviter responderetur etiam hoc loco.
- 60 Text. in c. illo vos, de pignoribus, rectè expendi pro opinione relata supra, num. 50. ut hoc numero adnotatur, & ibidem traditur verus intellectus ejusdem textus.
- 61 Ex pacto de retrovendendo, modicitate pretii, & quòd emptor solitus sit feneratori, contractum non iudicari feneratorium, sed ultra requiri, quòd concurrant aliae conjecturae feneratorii contractus, ex sententia quorundam, quae noviter confutatur per Auctorem.
- 62 Ex sententia verò aliorum ea concordia, aut conciliatio, profertur, videlicet, quòd pactum de retrovendendo, & modicitas pretii tunc demum sufficiant, ut contractus presumatur feneratorius & usurarius, quando magna lesio est in pretio, & quae vix dimi-
- diam justii pretii tangeret, ut sit res constans mille, sit vendita pro ducentis: Si verò esset modica lesio, tunc non sufficeret pactum de retrovendendo cum ea lesione, sed aliae conjecturae aut praesumptiones necessariae essent.
- 63 Debet tamen fieri aestimatio, & considerari valor rei, habendo respectum ad qualitatem diminutivam pacti de retrovendendo, & non prout simpliciter res per se considerata valere poterat.
- 64 Certum enim est, quòd pactum de retrovendendo, rem minoris esse facit valoris & pretii, quam illa, quae liberè venditur; cum nemo sit, qui non cupiat habere potius rem irrevocabiliter suam, quam revocabiliter.
- 65 Quòd tamen arbitrio Judicis deferendum, rectè crediderunt nonnulli Auctores, qui hoc numero praecitantur.
- 66 Pactum de retrovendendo, & pretii tenuitas, an possint arguere contractum esse simulatum & feneratorium? an verò, tria intervenire debeant simul, hoc est duo praedicta; ita & tertium, quòd emptor solitus sit feneratori, Judicis arbitrio relinquatur ex sententia multorum, quia nulla melior, aut securior tradendi potest, ut arbitratur Auctor.
- 67 Ipse tamen, ut disceptationem hanc diffinat, sive quid verius in proposito sibi videatur declaret, nonnulla consilium necessarium duxi, quae nullibi invenies haecenus sic adnotata per alium.
- 68 Et in primis constituit, totam hanc materiam conjecturalem esse, & praesumptam, sive à conjecturis & praesumptionibus pendere, ut hoc numero latius adnotatur.
- 69 Secundò constituit, praecipuam hujus Capitis questionem, an scilicet duo tantum sufficiant, ut contractus emptionis dicatur fictitius & usurarius; an verò requirantur tria, arduam quidem esse, & videri adhuc sub iudice esse, quam de jure dicitur verior opinio, Doctoresque hinc inde varios esse, & sibi ipsi contrarios, & ab utraque parte excipere, qui suam opinionem communem esse attestentur, & illam dicant in practica observari.
- 70 Hos omnes sic varios & contrarios ideò crediderit Auctor, quòd ipsi aliorum rationes, & fundamenta perscrutati non sint, nec veram rationem dictarum Decretalium inquirant, sed aliorum relatione, aut approbatione contenti, vel consilio, aut negligentia cum illis transeant; idcirco in his inquirendis, latius insistere necessarium fuit, ut insisteret Auctor supra ex num. 42. cum multis sequentibus.
- 71 Tertio constituit, text. in dict. cap. ad nostram de emptione & venditione, malè citari communiter, ad probandum, contractum praesumi feneratorium cum aliis qualitatibus, si emptor solitus sit feneratori, aut non aliter praesumi usurarium; quam si consuetudo feneratorii sit, prout hoc numero adnotatur, & Ludovici Moline inducitur ad illum text. noviter & verè confutatur.
- 72 Quarto constituit, negari non posse, quin Romanus Pontifex in d. cap. ad nostram, & in d. cap. illo vos, Contractus de quibus ibi, habuerit usurarios ob conjecturas, & praesumptiones omnes, quae in illis casibus concurrerant simul; sit ut in eis iuribus nulla conjectura, aut praesumptio enumeretur, in qua Romanus Pontifex se non fundaret, quia (ut dictum est) concurrerant ibi.
- 73 Ceterum, praefatum dubium, an modicitas pretii cum pacto de retrovendendo tantum, ad praesumptionem feneratorii sufficere debeat; an verò & tertium requiratur, nequaquam à Pontifice ibidem decisum, nec explicatum.
- 74 Tamen, ex quo Romanus Pontifex in illis iuribus, non duabus tantum, sed pluribus simul concurrentibus conjecturis movebatur, validius resultare arguuntur, ut non de facili contractus iudicari debeat feneratorii.